[2023] 4 ਐਸ ਸੀ ਆਰ

ਮਾਘਵੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ @ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ.

ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ

(2016 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 915)

24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023

[ਬੀ. ਆਰ ਗਵਈ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860: ਐਸ. ਐਸ. 302, 201, 120-ਬੀ - ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ - ਵਪਾਰੀ-ਪੀੜਤ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੋ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ - ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ - ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਚ ਸਕਦਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਕਲੌਤੀ ਕਲਪਨਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਅਸਲਾ ਐਕਟ, 1959-ਧਾਰਾ 25 (1) (1-ਬੀ) (ਏ)-ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1974-ਚੈਪਟਰ XII।

ਦੰਡ ਕੋਡ, 1860:120-ਬੀ-ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼-ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਯੂ/ਐਸ. 120 ਬੀ, ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ

ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ-ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 120 ਬੀ – ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਦੇਸ਼ਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਿਖਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ-ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੱਗਰੀ/ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ, ਮਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ - ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਨ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973: ਚੈਪਟਰ XII-ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਆਯੋਜਿਤਃ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ, ਗਤੀ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਉਸਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ-ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ-ਕਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ' ਤੇ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ 1.1 ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ' ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਪੀਡਬਲਯੂ-23 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 10 ਅਤੇ 11][837- ਜੀ-ਐੱਚ]

1.2. ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 7 ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਪਕ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਪੀਡਬਲਯੂ-23 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14,18 ਅਤੇ 19][838- ਐੱਫ; 839-ਸੀ-ਡੀ]

1.3. ਪੀੜਤ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ 27.9.2009 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ; ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ; ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਐਸ. ਪੀ. ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੀਡਬਲਯੂ 23 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅੱਗੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਐਸ. ਪੀ. ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਏ. ਐਸ. ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ/ਗੋਲੀਆਂ/ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਰਕ ਤਰਕਹੀਣ ਹੈ ਜੇ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 20-22][839-ਈ-ਐਚ; 840-ਏ]

1.4 ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮੁਦਈ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸੰਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧ ਸਬੂਤਾਂ/ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਇਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼, ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਅਤੇ ਆਮ ਇਰਾਦੇ ਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 120 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਦੇਸ਼ਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਿਖਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੱਗਰੀ/ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਨ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਚ ਸਕਦਾ। [ਪਾਰਸ 30-33][841-ਈ-ਐਚ; 842-ਏ, ਬੀ-ਡੀ]

1.5 ਖੋਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਹਰਕਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਦੋਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਨੀਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜ੍ਹਦਾ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਨੀਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਮੈਮੋ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਵੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਓਵਰ-ਰਾਈਟਿੰਗ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 35 ਅਤੇ 36][843-ਏ-ਸੀ]

1.6 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ, ਗਤੀ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ XII ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਿਰਲੇਖ "ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ", ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 38,40][843- ਐੱਚ 844-ਸੀ ਡੀ]

1.7 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ' ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। [ਪੈਰਾ 44][846-ਡੀ]

1.8 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਹ ਉਹ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜੋ ਗਲਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਕਲੌਤੀ ਕਲਪਨਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 45-46][846-ਈ-ਐਚ]

ਵਿਜੇ ਸ਼ੰਕਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2015) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 644: [2015] 9 ਐੱਸਸੀਆਰ 977; ਡੀ.ਕੇ ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (1997) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 416: [1996] 10 ਵਾਧੂ. ਐੱਸਸੀਆਰ 284; ਪਰਵੀਨ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, 2021 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 1184; ਗੀਤਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ. ਸਟੇਟ। 2022 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ 57; ਅਮਰਨਾਥ ਚੌਬੇ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (2021) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 80; ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2014) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 532: [2013] 17 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1099; ਆਮ ਕਾਰਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ (2015) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 332: [2015] 6 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 731; ਪੂਜਾ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2016) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 135: [2016] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 560; ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ

(1983) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 344: [1983] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 109; ਮੁਹੰਮਦ. ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਸਰਕਾਰ) ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ.) (2011) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 192: [2011] 15 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1030-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(2015) 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 977	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 12
[1996] 10 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 284	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 27
(2021) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 80	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 38
[2013] 17 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1099	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 38
[2015] 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 731	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 39
[2016] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 560	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 41
[1983] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 109	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 42
[2011] 15 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1030	ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 43

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਃ 2016 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 915.

2013 ਦੇ ਸੀਆਰਏ ਨੰਬਰ. 468 ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 14.01.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ.

ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਐੱਮ. ਜਾਧਵ, ਬ੍ਰਿਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਾਹ, ਆਦਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਅਪੂਰਵਾ, ਬਲਰਾਜ ਵਿਰਹਾ, ਰਹਿਮਾਨ ਅਲੀ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਸ਼ਮੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਗੌਤਮ ਨਾਰਾਇਣ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ, ਜੇ.

1. ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਦੇ ਹਨਃ

1. ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 ਦੇ ਚੈਪਟਰ XII ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ?

2. ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਇੱਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ-ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ?

3. ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

2. ਮਗਹਵੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ (ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ. 468 ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 14.1.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ.1000/- ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ; ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 201 ਅਧੀਨ 7 ਸਾਲ ਆਰ. ਆਈ. ਦੇ ਨਾਲ.1000/- ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਲਈ 6 ਮਹੀਨੇ ਆਰ. ਆਈ.; ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (1) (1-ਬੀ) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ 1959.3 ਸਾਲ ਆਰ. ਆਈ. ਦੇ ਨਾਲ.1000/- ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਲਈ 6 ਮਹੀਨੇ ਆਰ. ਆਈ. ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3. ਜਿਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਵਰਧਨ ਅਗਰਵਾਲ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਤੋਂ ਦਸ-ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 26.9.2009 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 7:00 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਦੋ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-24, ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਬੋਧ ਮਿੰਜ਼ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਰਾਤ,. ਵਿਖੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ (37). ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ -39 ਤਹਿਤ ਮੈਮੋ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ, ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾੜੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਗੋਵਰਧਨ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ, ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ 26.9.2009 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 7:00 ਵਜੇ ਉਕਤ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਸਵਾਰ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

4. ਲਰਨਡ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰ. 76/2010, ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ, ਮਗਹਵੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ, ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਲਲਿਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿਦਕਾਂਤ ਤਿਵਾੜੀ ਉਰਫ਼ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾੜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਬਤ; ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ 166/2010 ਵਿੱਚ ਮੰਨੂ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਗਿਆਨੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਮਾਨਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ, ਸਤੀਸ਼ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਤੇ ਗਣੇਸ਼ਦੱਤ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਬਤ।

ਕੁੱਲ ਅਠਾਈ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅੱਠ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਮੁੱਦੇ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ; ਏ) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਬੀ) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਪਿਸਤੌਲ, ਕਾਰਤੂਸ, ਸਕਾਰਫ਼, ਆਦਿ। ਅਤੇ ਏ) ਕੀ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਦੋ 9 ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਪਿਸਤੌਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਤੀਹ ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ।

5. ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ 25.03.2013 ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

6. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਦੋਸ਼ੀ	ਚਾਰਜ	ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ	ਹਾਈ ਕੋਰਟ
1.ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ	ਐੱਸ. 302/120ਬੀ 201(1),120 ਬੀ ਆਈ ਪੀ ਸੀ	ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ	ਬਰੀ
2. ਮਾਧਵੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ @ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ	ਐੱਸ. 302/120ਬੀ 201(1),120 ਬੀ ਆਈ ਪੀ ਸੀ, ਸੀ 25(1) (1- ਬੀ) ਏ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ	ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ	ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ
3.ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ @ ਲਲਿਤ ਸਿੰਘ	ਸੀ. 212 ਆਈ ਪੀ ਸੀ	ਬਰੀ	ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ
4. ਸਿੱਧਕਾਂਤ ਤਿਵਾਰੀ @ ਪੱਪੂ ਤਿਵਾੜੀ	ਸੀ. 302/120ਬੀ 201(1), 120 ਬੀ ਆਈ ਪੀ ਸੀ		
5. ਮੰਨੂ ਸਿੰਘ@	ਸੀ. 302/120ਬੀ	ਦੋਸ਼ੀ ਜੀਵਨ	ਬਰੀ
ਗਿਆਨੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਮਾਨਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ	201(1), 120 ਬੀ ਆਈ ਪੀ ਸੀ	ਕੈਦ	
6. ਸਤੀਸ਼ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ	ਐੱਸ.212(1),201(1) 120 ਬੀ ਆਈ ਪੀ ਸੀ	ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ	ਬਰੀ
7. ਗਣੇਸ਼ਦੱਤ ਮਿਸ਼ਰਾ	ਐੱਸ.212(1), ਆਈ ਪੀ ਸੀ	ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ	ਬਰੀ

7. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ 14.01.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਗਹਵੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 8. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਪਹਿਲੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਬਿਕਾਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਗੁਜਾ, ਛੱਤੀਸਗਡ਼੍ਹ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫ਼ੈਸਲਾ

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਸਤੀਸ਼ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਗਣੇਸ਼ ਦੱਤ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮੰਨੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨਰੇਸ਼ ਮੰਡਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਵਿਨਾਸ਼ ਤਿਰਕੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜੇ. ਐਸ. ਸੱਗੂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-23) ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 49 ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"49. ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਦਵੇਂਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਾਧਵੇਂਦਰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੜੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਾਧਵੇਂਦਰ ਨੇ ਗੋਵਰਧਨ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਕਾਰਤੂਸ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲ, ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਗਾਇਬ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਧਵੇਂਦਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਉਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ "

ਰਿਕਾਰਡ 10 ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ' ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।
11. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੀ-15) ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨਰੇਸ਼ ਮੰਡਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਤੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਤਿਰਕੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-23) ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਪੀਡਬਲਯੂ -7)

12. ਵਿਜੇ ਸ਼ੰਕਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2015) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 644 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"8. ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਿਰਵਿਘਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਕਿ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਚ ਨਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਦ ਬਰਡੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (ਸ਼ਰਦ ਬਰਡੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 116:1984 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 487)। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਬਲੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆਸੀ [ਬਬਲੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2006) 13 ਐਸਸੀਸੀ 116: (2007) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 590]।

13. ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

14. ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 7) ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਠੋਸ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ।

ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਦਿਹਾੜ੍ਹੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਹਾਤੀ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਲੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ।

15. ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੋ ਖਾਲੀ ਸਨ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ।

16. ਪੀਡਬਲਯੂ-6, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ, ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਧਮਕੀ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

17. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-7, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
18. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਅਰਥਾਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ "ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆ ਰਹੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਰਿਆ"।

19. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜੇ.ਐਸ. ਸੱਗੂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-23) 97 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

20. ਸ੍ਰੀ ਗਵਰਧਨ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ 27.9.2009 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ; ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ; ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ।

21. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

22. ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। 23 ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅੱਗੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸਿਰਫ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ (ਸਾਬਕਾ. ਪੀ-13) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ/ਗੋਲੀਆਂ/ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਰਕ ਤਰਕਹੀਣ ਹੈ ਜੇ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

23. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ 12.10.2009 ਨੂੰ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਬਿਆਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ, i.e., ਤਿੰਨ ਬੰਦੂਕਾਂ (ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਦੇ ਨਾਲ) 9ਦੇ ਤੀਹ-ਤਿੰਨ ਲਾਈਵ ਕਾਰਤੂਸ; ਛੇ ਖਾਲੀ 9 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਚਾਰ ਖਾਲੀ 9 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਕਾਰਤੂਸ, ਮੈਮੋ ਐਕਸ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੀ-14. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 22.10.2019 ਨੂੰ ਮੈਮੋ ਐਕਸ ਰਾਹੀਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ-21/ਪੀ-22. 24. ਹੁਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਗਵਾਹ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ23) ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਨੀਲ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਮੋ ਕਿਸ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

25. ਇੱਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਾ ਤਾਂ ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

26. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਸੰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ।

27. ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-23 ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਦੇ ਸਥਾਨ' ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਤੱਥ ਮਹੱਤਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ, ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਡੀ.ਕੇ. ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ (1997) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 416 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ -

"(3) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਾਕ-ਅੱਪ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਮੈਮੋ ਦਾ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਖੁਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(4) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਕਸਬੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

28. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 79 ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਅਧਿਕਾਰ
ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਫਾਂਸੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਵਾਰੰਟ" ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

29. ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਸੂਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ?

30. ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮੁਦਈ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸੰਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧ ਸਬੂਤਾਂ/ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਇਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼, ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

31. ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਿਖਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਉਦੇਸ਼ਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਨਾਂ ਦਾ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਰਵੀਨ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, 2021 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 1184 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਬਿੱਟ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਿੱਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

32. ਇਸ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੱਗਰੀ/ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਨ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

33. ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਚ ਸਕਦਾ।
34. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਗੀਤਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ.ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਹੋਰ2022 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ 57, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ, ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜੋ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਤੇ 30, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਮਨਸੂਬੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਹੀਆਂ ਜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।
ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸਮੇਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

35. ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਾਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੀਆਂ. ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ (ਏ) ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; (ਅ) ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਹਰਕਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; (ਸੀ) ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਿਆ ਸੀ; (ਡੀ) ਉਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; (ਈ) ਦੋਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; (ਐੱਫ) ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਨੀਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜ੍ਹਦਾ; (ਜੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਨੀਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ (ਐੱਚ) ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਮੈਮੋ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਵੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਓਵਰ-ਰਾਈਟਿੰਗ ਵੀ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ।

36. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸਕਾਰਫ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇੱਕ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਸਕਾਰਫ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਟੈਂਕ ਤੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

37. ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

38. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ, ਗਤੀ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰਨਾਥ ਚੌਬੇ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2021) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 80 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2014) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 532 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਅੰਤਮ ਖੋਜ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਰਤੱਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

39. ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉੱਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਮਨ ਕੌਜ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2015) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 332 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"31. ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਨੈਤਿਕ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪੀੜਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਹੋਵੇ।

40. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅੱਖਰ XII of ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਿਰਲੇਖ "ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ", ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 156 ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਧਾਰਾ 157 ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ; ਧਾਰਾ 160 ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਾਰਾ 161 ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਦਿ। ਧਾਰਾ 172 ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 173 ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਫਾਰਮੈਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

41. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੂਜਾ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2016) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 135 ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

"96. ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਬੀ. ਵੈਸਟਨ ਅਤੇ ਰੇਨੇਥ ਐਮ. ਵੇਲਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ-ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਰਿਪੇਖ 'ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੋਜ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ, ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਟੀਚਾ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਫਲ ਜਾਂਚ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਅਧੀਨ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ, ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ, ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰਵਾਇਤੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਜੁੜਨਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਿਸਹੱਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਸਕੈਨਿੰਗ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੂਕ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲੱਭੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਧਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਏਗੀ-ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
(ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ)

42. ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (1983) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 344 ਵਿੱਚ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ (ਏ) ਜਲਦੀ; (ਬੀ) ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ; (ਸੀ) ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ; (ਡੀ) ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ; ਅਤੇ (ਈ) ਪੂਰੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣਗੀਆਂ।
43. ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ। ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਸਰਕਾਰ) (2011) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 192, ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚਾਂ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"31. ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਣਉਚਿਤ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਆਚਰਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰਤਾ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਆਚਰਣ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ

"ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਸਲ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

44. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੂਹ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਕਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ, ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ।

ਸਿੱਟਾ

45. ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਹ ਉਹ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਗਲਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਕਲੌਤੀ ਕਲਪਨਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।
ਪੰਕਜ ਸਿੰਘ

46. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ. 468 ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 14.1.2016 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ

47. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

48. ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੰਟਰਲੋਕਟਰੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(ਸਹਾਇਕਃ ਰਾਖੀ, ਐਲ. ਸੀ. ਆਰ. ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler